

Νίκος Κυπραίος μέρος Β

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης

Ο Κόσμος δημοσιεύει σε συνέχειες, το βιβλίο του Γιώργου Μιχελακάκη: «Η Ελπίδα σε Κρίση, Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» που εξετάζει τη διαδρομή των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, στην τέχνη, κατά την περίοδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τις ημέρες μας.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε το 2017 από τις εκδόσεις ΕΟΘΙΝΟΝ. Όποιος επιθυμεί να παραγγείλει το βιβλίο μπορεί να επικοινωνήσει με τον συγγραφέα στα EMAIL gmichelpaint@gmail.com ή eothinon@gmail.com. Για σχόλια και παρατηρήσεις μπορείτε να στείλετε email στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις gmichelpaint@gmail.com ή kosmos@kosmos.com.au ή επιστολή στην διεύθυνση Kosmos Newspaper, 654 New Canterbury Road, Hurlstone Park NSW 2193.

Ένα σημαντικό έργο αυτής της περιόδου είναι ο «Αποχαιρετισμός». Με χρώματα έντονα, πρωτογενή, απεικονίζονται δύο άτομα αγκαλιασμένα με υπερβολική παραμόρφωση των μελών.

Όλη μου τη ζωή χαράζω με το μολύβι γραμμές πάνω στο χαρτί, όπως κόβω το ψωμί φέτες, για να ξεδιαλύνω στο τέλος αυτό που ψάχνω.

Ν. Κυπραίος

«...Μια μέρα κατέβηκα στο Richmond», λέει ο Δ. Τσαλουμάς, «να τον επισκεφτώ και να δω τη δουλειά του... Τον βρήκα σε σπíti στενόχωρο, στο εργαστήρι του, φωτισμένο ηλεκτρικά, πράγμα που με ξάφνιασε μπαίνοντας απ' τον καταμεσήμερο δρόμο. Κάπως μικρό για το φορτίο του, το εργαστήρι αυτό δεν είχε καν παράθυρο. Μόνο εικόνες στημένες στο πάτωμα να ακουμπάνε στους τοίχους ή να κρέμονται υποφώσκοντας σαν βυζαντινά καντήλια μέσα σε χοντρά ποικιλόχρωμα γυαλιά. Ήταν φυσικά τα χρώματα της βυζαντινής εικονογραφίας, καθώς και η θεματογραφία του εκείνης της εποχής, που δημιουργούσανε αυτή την εντύπωση – άγιοι θεωρημένοι από τη σκοπιά μιας βασανισμένης εποχής και πρόσωπα του σύγχρονου κατακλυσμού, ξαναπλασμένου με αγιογραφική απλότητα και απροσποίητη συμπόνια. Υπήρχαν και τυραγνισμένα συμπλέγματα μορφών και σχημάτων, τοπία διάφορα της ψυχής και του κόσμου, τα πάντα να φέγγουνε σαν φωτισμένα από φλόγες κρυφές. Τα χρώματά του εκείνης της εποχής σου θύμιζαν κάρβουνα να σιγοκαίνε σε σκοτεινές γωνίες, κεχλιμπαρένια κομπολόγια σε χέρια γερόντων, καπμούς και μεράκια σε μαχαλάδες ταπεινούς. Για μια στιγμή ξεχάστηκα. Όλα τούτα μου θύμιζαν κάτι δικό μου, κάτι που έμοιαζε ακτύπητα μ' αυτό που προσπαθούσα εγώ να αναδημιουργήσω και να ζωντανέψω εκείνο τον καιρό με το δικό μου τρόπο. Ήταν η εποχή που έγραψα τα κομμάτια της συλλογής μου Το σπíti με τους ευκάλυπτους, μια εποχή οδυνηρής νοσταλγίας, που με κατέτρωγε σαν πυρετός...».

Αυτή ήταν η πρώτη εντύπωση του Τσαλουμά από το εργαστήρι του ζωγράφου. Εξέφραζε τότε και αυτός, ένα παρόμοιο πολιτισμικό στίγμα, μια ψυχολογική κατάσταση συγγενική, όπου το παρόν δηλώνεται ως απόν, γι' αυτό και γεμίζει με τη νοσταλγία για το παρελθόν.

Ο Τσαλουμάς είδε στον Κυπραίο τον

Αποχαιρετισμός. Λάδι σε χαρτόνι, Μελβούρνη 1976

άνθρωπο που θα στόλιζε την δική του ποίηση με σχέδια και ζωγραφίες, καθώς στην τέχνη του ζωγράφου αυτού βρήκε τα στοιχεία του λαϊκού πολιτισμού της ελληνικής υπαίθρου που ο ίδιος είχε μέσα του και εξέφραζε.

Από το 1975 και μετά, το έργο του ζωγράφου πήρε μια πολύ έντονη τραγική μορφή. Οι πίνακές του έγιναν τώρα συνθετικά περισσότερο πολύπλοκοι. Απεικονίζονται δύο ή και περισσότερα πρόσωπα μέσα στους πίνακες με πολύ έντονες σωματικές παραμορφώσεις και αλλοιώσεις των μελών τους. Έχουμε την εμφάνισή συμβολικών μοτίβων, όπως ο σταυρός, το μαχαίρι, το αγκαθόσυρμα. Στα έργα αυτά εκφράζεται με μεγάλη ένταση ανασφάλεια, άγχος, αγωνία, πόνος. Αν και έχουμε όλα τα στοιχεία μιας αγωνίας σε κορύφωση, παράλληλα εμφανίζονται και συμβολισμοί ελπίδας, μεταμόρφωσης και διαφυγής, από αυτή την έντονη επώδυνη κατάσταση. Ένα σημαντικό στοιχείο αυτής της περιόδου, είναι η διαφοροποίηση στο πως χρησιμοποιεί το χρώμα. Αυτό αραιώνει, απλώνεται με μαλακές συγχωνεύσεις. Αποκτά την κινητικότητα του νερού και την αλαφράδα του σύννεφου, γίνεται στοιχείο διεξόδου προς την ελπίδα, σε στιγμές όπου στα έργα αυτά έχουμε κορυφώσεις άγχους και αγωνίας. Τα έργα αυτής της περιόδου, ενώ κρατάνε τα κατασκευαστικά χαρακτηριστικά του χειροτεχνικού που διακρίνει οτιδήποτε «λαϊκό», όμως εισάγεται σε αυτά μεγάλη ψυχική αναστάτωση που οδηγεί στον πιο ακραίο εξπρεσιονισμό.

Ένα σημαντικό έργο αυτής της περιόδου είναι ο «Αποχαιρετισμός». Με χρώματα έντονα, πρωτογενή, απει-

κονίζονται δύο άτομα αγκαλιασμένα με υπερβολική παραμόρφωση των μελών. Δίνεται έμφαση στα άνω άκρα και τις επιμπυκνωμένες παλάμες. Το κάτω μέρος του σώματος, μοιάζει ακινητοποιημένο ως στατική φόρμα ενός βάζου με διάκοσμο ανθέων. Το κεφάλι του ενός ατόμου έχει γυρίσει το πάνω κάτω, ενώ από πάνω του ακριβώς απεικονίζονται ομοιόμορφα παραπήγματα που παραπέμπουν σε κάτι σαν στρατόπεδο. Στον σκοτεινό ουρανό, δεσπόζει ένας τεράστιος ήλιος, περικυκλωμένος με αγκαθόσυρμα, ενώ το σχήμα ηλεκτρικής εκκένωσης κεραυνού σκίζει ένα πορφυρό κόκκινο, στην πάνω αριστερή πλευρά του πίνακα. Το έργο αυτό, με το αναποδογύρισμα του κεφαλιού και την ασαφή απεικόνιση των κάτω άκρων, που παραπέμπει στον εφιάλητη της ακινησίας σε στιγμή μεγάλου κινδύνου, προσεγγίζει ένα συναισθημα που θα δούμε ότι εκπέμπει μόνιμα το έργο μιας άλλης τραγικής καλλιτέχνης της Στέλλας Τσίρκα.

Την επόμενη περίοδο μετά την μεγάλη κρίση, η έντονη αγωνία θα καταλαγιάσει και θα αντικατασταθεί με την προβολή μιας διάθεσης νοσταλγίας, προς το νησιωτικό παρελθόν του ζωγράφου. Τα έργα τώρα γίνονται λυρικά, τα χρώματα ειρνεύουν, και απαλλάσσονται από τις σκληρές γραμμές που τα διαπερνούσαν εσωτερικά. Αυτό το νοσταλγικό παράθυρο προς τον τόπο της καταγωγής του, που άνοιξε διάπλατα αυτή την περίοδο (1977-78), ο Κυπραίος τα χρόνια που θα ακολουθήσουν δεν θα το κλείσει εντελώς, αλλά θα αφήσει μια χαραμάδα από την οποία σε στιγμές δύσκολες, θα ορμά η νοσταλγία για το νησί του ως διεξόδο από τα εμπόδια που θέτει η ζωή.

Όμως κατά τη γνώμη μου, η πιο ώριμη περίοδος αυτού του καλλιτέχνη, θα αρχίσει όταν επιστρέψει στον βαρύ εξπρεσιονισμό από το 1979 και μετά. Από την περίοδο αυτή με τις σειρές των έργων που δημιούργησε, όπως τις Καμινάδες, τα Φρούτα και τα Άνθη, θα εκφράσει τα συλλογικά και τα ατομικά αδιέξοδα των μεταναστών. Ενώ αργότερα όταν θα επιστρέψει στην Ελλάδα θα ζωγραφίσει τις σειρές με τα Τοπία της Σάμου, τα Ψάρια και τις Ερινύες, έργα που θα αποδώσουν τις εναλλασσόμενες εντυπώσεις του και τα βιώματά του από την ελληνική πραγματικότητα.

Η συνέχεια την επόμενη Παρασκευή